

'We hebben dringend nood aan meer pessimisme'

ws.blendle.com

Dennis Vanden Auweele, een jonge filosoof van de KU Leuven en laureaat van de PhD-cup van Canvas, pleit in zijn nieuwste boek voor meer pessimisme in het dagelijkse leven. De mens moet uitgaan van het slechtste en beseffen dat niet alles onder zijn controle valt. Eigenlijk valt nog maar bitter weinig onder zijn gezag - zeker niet de zelfontplooiing van het individu. 'In die zin pleit ik voor minder Verlichting en meer religie in het leven.'

Met die stelling jaagt Vanden Auweele collega-filosofen als Maarten Boudry, Etienne Vermeersch en Tinneke Beeckman de gordijnen in. Die schermen net met meer rede en rationaliteit, of het nu gaat over de islam of God of euthanasie en abortus. Vrijheid, autonomie en zelfbeschikking primeren.

Verkeerd, zegt Vanden Auweele nu. 'In het diepst van zijn wezen is de mens het project van de Verlichting niet genegen. Of correcter: het kan ons slechts ten dele charmeren. Ik raak altijd verveeld door diegenen die nochtans beweren dat met de rede als richtlijn alles in orde komt. Dat het volwassenheid dan pas begint. En dat met het opzijschuiven van de Verlichting een soort absoluut waardenrelativisme, een tolerantie voor het intolerante in de plaats komt. Dat slaat nergens op, maar dat is wel het enige verhaal dat mensen nog horen of lezen in de pers.'

Religie komt nochtans ook geregeld voor in de kolommen.

'Ja. Maar op een negatieve manier. Als weer eens een bisschop een rare uitspraak doet. Als Islamitische Staat opnieuw een filmpje van gemartelde gevangenen verspreidt, op het pornografische af bijna. Terwijl religie ook veel goeds doet: veel gelovige vrijwilligers hielpen de vluchtelingen in Calais, veel weeshuizen zijn in katholieke handen.'

'Overigens: onderdrukken lukt toch niet, op die manier gaat het alleen maar gewelddadiger klinken. Religie verschrompelt nooit tot een fait divers, zoals Karl Marx hoopte.'

Wat valt onder religie voor u?

'Simpel: religie is datgene wat mijn begrip overstijgt maar toch op een of andere reden belangrijk blijft. Ik hou van slapen, ik vind tijd voor mezelf belangrijk, en toch wil ik kinderen, hoewel die mij bij nacht wakker houden en mij veel energie kosten. Ik heb net een huis gekocht in Willebeert, terwijl ik grotendeels in Nederland werk. Niet logisch, maar wel belangrijk voor mij. Ik wil een plek waar het avontuur begint en eindigt. Maar wie voor die gevoeligheid blind blijft, kan de mens nooit volledig vatten. Een type als Boudry pleit daarentegen om in het volle licht van de rede te leven, maar dat leidt tot wanhoop en ellende.'

Wat dan wel? Meer de Bijbel lezen, meer naar kerk of moskee gaan?

'Ik wil, zelf een afvallige atheïst zijnde, vooral af van die manifeste haat tegenover religie. Want de mens gaat die toch nooit ofte nimmer afwerpen. Leer kinderen daarom op een goede manier ermee omgaan, praat erover, want religie leidt ook tot vooruitgang. De godsdienstlessen kunnen daartoe bijdragen. Voor alle duidelijkheid: die moeten theologisch niet orthodoxer worden. Moest Jezus naar het toilet na het eten van vissen? Die vragen horen daar niet thuis.'

Een leven zonder verlichting lijkt evenmin aan te raden.

'Akkoord. Maar vandaag leven we in een soort hyperverlichting. De kritische zelfontplooiing, wat het oorspronkelijke project was, werd tot het extreme getrokken. Het is misschien paradoxaal gesteld, maar is de zelfmoordterrorist niet de ultieme incarnatie van dat doorgedreven denken? In een zelfgekozen dood komt de ultieme vrijheid met de ultieme zelfbeschikking samen, want hij zit toch vol woede omdat deze westerse samenleving niet in staat blijkt gelijkheid te garanderen, ondanks alle grote beloftes.'

Wat raadt een filosoof aan om die woede te temperen?

'Meer pessimisme. En leren omgaan met tragedies, zoals de oude Grieken konden. Niet alles kan onder onze controle vallen en we moeten daarmee in het reine komen. Een mens is niet tot alles in staat, en toch lijkt dat de boodschap die bijvoorbeeld Hollywood zijn kijkers inlept. Zelfs een dwerg als Frodo kan, tegen alle kansen in, de wereld redden van de totale ondergang. Of neem het CLB: ga daar naartoe met een kind, dan krijg je als ouder steevast te horen: de kleine kan alles, hij is speciaal, als hij maar moeite doet.'

'Wat de islam betreft, pleit ik voor een radicaal oprechte dialoog. Die gaat een hoop frustraties laten wegvloeien, tenminste als het gesprek een echt luisteren naar elkaar betreft. En dat betekent: even de eigen waarheden tussen haakjes plaatsen, niet vooringenomen de ander benaderen. Luister echt waarom een vrouw een hoofddoek wil dragen. Het gaat niet alleen om onderdrukking door de man.'

U pleit voor minder controle over het leven, maar tegelijk groeit de grip van de overheid. Die zegt zelfs dat we op donderdag moeten daten.

'Een staat vertrekt vanuit een utopie, vanuit het idee wat het beste voor de burger is. Wat ik op zich niet slecht vind. Maar het gaat de jongste tijd wel de verkeerde kant uit. Ik vrees voor die evolutie. Het private moet privé blijven. Die anale fixatie op controle moet verminderen, zowel bij de overheid als bij de mensen zelf.'